

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

Природничо-географічний факультет

Кафедра загальної та регіональної географії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан природничо-географічного факультету

Л.П. Міронець

вересня 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Стратегії сталого розвитку регіону

галузь знань: 10 Природничі науки

спеціальність: 106 Географія

освітньо-професійна програма: Географія

мова навчання: українська

Погоджено науково-методичною комісією природничо-географічного факультету

«30» серпня 2022 р.

Голова _____

(Міронець Л.П., к.пед.н, доцент)

Розробник: Буц Юрій Васильович, доктор технічних наук, професор, професор кафедри загальної та регіональної географії

Робоча програма розглянута на засіданні кафедри загальної та регіональної географії
Протокол № від 29 серпня 2022 року.

Завідувач кафедри
загальної та регіональної географії

Корнус О. Г., к.геогр.н., доцент

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 4	магістр	Обов'язкова
		Рік підготовки:
1-й		
Семестр		
2-й		
Лекції		
18 год.		
Практичні, семінарські		
20 год.		
Лабораторні		
год.		
Самостійна робота		
80 год.		
Консультації:		
2 год.		
Загальна кількість годин – 120		Вид контролю: залік

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є ознайомлення з передумовами формування засад сталого розвитку регіону, особливостей впровадження принципів сталого розвитку, надання студентам навичок і вмій розробки стратегій сталого розвитку адміністративно-територіальних одиниць.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

- ознайомлення з передумовами формування засад сталого розвитку регіону;
- вивчення сутності та основних понять і принципів Концепції сталого розвитку;
- аналіз особливостей впровадження принципів сталого розвитку;
- отримання навичок і вмій розробки стратегій сталого розвитку адміністративно територіальних одиниць;
- ознайомлення з практикою реалізації управлінських рішень щодо стратегій сталого розвитку.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми магістранти повинні оволодіти наступними програмними компетентностями: Здатність розв'язувати складні задачі та прикладні проблеми, приймати відповідні аналітичні та управлінські рішення у сфері географії, природокористування міського та регіонального розвитку, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій за невизначених умов і вимог (ІК).

ЗК 1. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 3. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 4. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 5. Здатність працювати в команді.

ЗК 6. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

СК 1. Здатність до використання законів, теорій, концепцій і парадигм сучасної географії, історії розвитку географічних досліджень та ідей для дослідження природно- і суспільно-територіальних систем на різних рівнях просторової організації.

СК 2. Здатність до наукового аналізу сучасних проблем та особливостей взаємодії природи й суспільства із застосуванням принципів раціонального використання територіальних ресурсів, основ законодавства у сфері природокористування, міського та регіонального розвитку і планування територій для розроблення пропозицій з оптимізації природокористування та забезпечення сталого розвитку регіонів.

СК 3. Здатність використовувати спеціальні географічні методи й підходи, геоінформаційні технології для розв'язання конкретних науково-прикладних проблем у сфері географії, природокористування, міського та регіонального розвитку.

СК 4. Здатність розробляти та сприяти впровадженню регіональних програм сталого розвитку територій, здійснювати геопланування територій різного ієрархічного рівня.

СК 5. Здатність здійснювати фахову оцінку програм, стратегій і планів розвитку територій, процесів глобалізації, регіоналізації та урбанізації у світі, проводити їхню геоекологічну й суспільно-географічну експертизу та моніторинг.

СК 7. Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при критичному осмисленні проблем природокористування, геопланування, міського та регіонального розвитку, рекреації та туризму, оцінювати можливі ризики, соціально-економічні та екологічні наслідки управлінських рішень у сфері природокористування, міського та регіонального розвитку.

Методи навчання: частково-пошуковий, дослідницький; інтерактивні (дистанційні освітні технології, презентація); практичні методи навчання (практична робота, розрахунково-графічні роботи).

2. Передумови для вивчення дисципліни

Перед вивченням навчальної дисципліни магістранти мають оволодіти знаннями з циклу навчальних дисциплін підготовки магістрів, зокрема, «Географічний аналіз і візуалізація в ГІС» та «Географічні основи регіонознавства». Вивчення дисципліни передбачає дотримання положень Кодексу академічної доброчесності СумДПУ імені А.С.Макаренка.

3. Результати навчання за дисципліною

Програмні результати навчання		Очікувані результати навчання	
ПР01.	Застосовувати набуті теоретичні знання та практичні навички для дослідження природно- і суспільно-територіальних систем на різних рівнях просторової організації.	РН1	Виділяти основні передумови формування засад сталого розвитку регіону.
ПР02.	Оцінювати результати власної роботи, демонструвати уміння працювати в команді.	РН2	Пояснювати сутність та основні поняття і принципи Концепції сталого розвитку
ПР06.	Застосовувати сучасні моделі та інформаційні технології для проведення	РН3	Аналізувати особливості впровадження принципів

	досліджень і розробок у сфері географії, природокористування, міського та регіонального розвитку.		сталого розвитку
ПР07.	Брати участь у розробленні програм та стратегій міського та регіонального розвитку, плануванні територій різного ієрархічного рівня.	РН4	Інтерпретувати Глобальні Цілі сталого розвитку
ПР09.	Проводити фахову оцінку програм, стратегій і планів розвитку територій, здійснювати їхню геоекологічну і соціально-економічну експертизу та моніторинг.	РН5	Виділяти закономірності етапів сталого розвитку та асоціювати їх з принципами раціонального природокористування
ПР11.	Оцінювати можливі ризики, соціально-економічні та геоекологічні наслідки реалізації управлінських рішень у сфері природокористування, міського та регіонального розвитку, рекреації та туризму.	РН6	Ознайомитися з практикою реалізації управлінських рішень щодо стратегій сталого розвитку регіону
ПР12.	Планувати й виконувати теоретичні та прикладні дослідження, робити обґрунтовані висновки, аналізувати та презентувати результати досліджень.	РН7	Оволодіти розробкою стратегій сталого розвитку адміністративно-територіальних одиниць
ПР15.	Застосовувати засоби сучасних інформаційних технологій для вирішення задач проектування і моделювання геосистем та аналізу стратегії соціально-економічного розвитку територій.	РН8	Застосовувати в практику Стратегії сталого розвитку регіону
ПР16.	Формулювати наукові гіпотези, визначати актуальні аспекти у фундаментальних і прикладних напрямках географічних досліджень, розробляти та управляти проектами у сфері географії, природокористування, міського та регіонального розвитку.	РН9	Впроваджувати проекти Стратегії сталого розвитку регіону

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90-100	глибоко і міцно засвоїв програмний матеріал із навчальної дисципліни «Стратегія сталого розвитку регіону»; вичерпно, послідовно, грамотно і логічно його викладає. Прогнозує подальший хід явища, виділяє проблему, конструює гіпотези й перевіряє їх. При цьому студент не має утруднень при відповідях на видозмінені завдання, вільно справляється із іншими видами застосування знань, демонструє знання монографічної літератури, правильно обґрунтовує прийняті рішення, володіє різнобічними навичками й прийомами виконання практичних робіт, володіє в повному обсязі специфічним поняттєво-термінологічним апаратом дисципліни.

82-89	твердо знає програмний матеріал, грамотно й по суті викладає його; який не допускає суттєвих неточностей у відповідях на питання, правильно застосовує теоретичні положення дисципліни при вирішенні практичних питань і задач, впевнено володіє необхідними навичками і прийомами їх виконання, коректно встановлює причинно-наслідкові зв'язки.
74-81	знає програмний матеріал, грамотно й по суті викладає його, але допускає деякі неточності під час відповіді; правильно застосовує теоретичні положення при вирішенні практичних питань і задач, володіє необхідними навичками і прийомами їх виконання. Самостійно відтворює знання з елементами перетворення. Застосовує їх у видозмінений, але близькій до типової ситуації, однак потребує допомоги викладача. Дає власну інтерпретацію матеріалу (пояснення, короткий виклад). Уміє встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, здійснює перенесення дій.
64-73	має знання лише основного матеріалу, але не засвоїв його окремих деталей, допускає неточності, недостатньо правильні формулювання, порушує послідовність у викладі програмного матеріалу й відчуває утруднення при виконанні практичних робіт і розв'язанні задач.
60-63	самостійно відтворює інформацію та застосовує її в типовій ситуації, але при цьому виявляє невпевненість у своїх діях. На основі фактів робить висновки, але за допомогою викладача, намагається зробити звіт про виконані дії.
35-59	не знає більшої частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки; не володіє у достатньому обсязі поняттєво-термінологічним апаратом дисципліни; невпевнено, із помилками виконує практичні завдання; не вміє наводити приклади із життя та встановлювати причинно-наслідкові зв'язки; відтворює інформацію лише на основі зовнішньої підказки.
1-34	має загальне уявлення про навчальну дисципліну, знання програмного матеріалу носить фрагментарний характер, відповіді на запитання дає «так» чи «ні».

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль										Разом	Сума
РОЗДІЛ 1			РОЗДІЛ 2								
T1.1	T1.2	T1.3	T2.1	T2.2	T2.3					60	100
10	10	10	10	10	10						
Контроль самостійної роботи										40	
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4		

Згідно Положення «Про порядок визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С.Макаренка» від 27.04.2020 р., можливе зарахування результатів навчання з окремої теми/тем, розділу, індивідуального завдання (контрольної роботи) чи дисципліни в цілому, здобутих за цими видами освіти. Обсяг зарахування в годинах/кредитах ECTS визначається згідно переліку компетентностей і результатів навчання, передбачених даною робочою програмою. Зарахування результатів навчання, здобутих у неформальній та/або інформальній освіті, здійснюється у відповідності до пунктів 3.6-3.9 названого Положення.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проєкту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	задовільно
60 - 63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Поточний та підсумковий контроль проводяться відповідно до вимог Положення «Про порядок оцінювання знань студентів у Європейській кредитно-трансферній системі (ЄКТС) організації освітнього процесу», затвердженого вченою Радою СумДПУ ім. А.С.Макаренка (протокол №7 від 23.02.2015).

Засобами та формами оцінювання є: усне та письмове опитування, тестування, участь у дискусіях, індивідуальне навчально-дослідне завдання, результати виконання практичних робіт, іспит. Оцінювання знань, навичок студентів враховує всі види занять, які передбачені програмою навчальної дисципліни. Загальна оцінка з дисципліни складається з поточних оцінок, які студент отримує під час практичних робіт, виконання завдань самостійної роботи, контрольних робіт.

6. Програма навчальної дисципліни

6.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Концепція сталого розвитку

Тема 1.1. Концептуальні засади сталого розвитку

Ключові етапи розвитку концепції сталого розвитку. Конференція ООН з оточуючого людину середовища (Стокгольм, 1972 р.). Звіт Міжнародної комісії з довкілля та розвитку «Наше спільне майбутнє» (1987 р.). Конференція ООН з довкілля і розвитку (Ріо-де-Жанейро, 1992 р.). Саміт тисячоліття ООН (Нью-Йорк, 2000 р.). Всесвітній саміт зі сталого розвитку (Йоганнесбург, 2002 р.). Конференція ООН зі сталого розвитку Ріо+20 (Ріо-де Жанейро, 2012 р.). Саміт ООН зі сталого розвитку (Нью-Йорк, 2015 р.)

Тема 1.2. Ключові моменти концепції сталого розвитку

Концепція сталого розвитку. Реалізація Цілей сталого розвитку. Моніторинг виконання Цілей сталого розвитку. Україна: від Цілей розвитку тисячоліття до Цілей сталого розвитку. Відмінність Цілей сталого розвитку від цілей розвитку тисячоліття.

Тема 1.3. Глобальні Цілі сталого розвитку 2030

Цілі сталого розвитку.

Ціль 1. Подолання бідності

Ціль 2. Подолання голоду, розвиток сільського господарства

Ціль 3. Міцне здоров'я і благополуччя

Ціль 4. Якісна освіта

Ціль 5. Гендерна рівність

- Ціль 6. Чиста вода та належні санітарні умови
- Ціль 7. Доступна та чиста енергія
- Ціль 8. Гідна праця та економічне зростання
- Ціль 9. Промисловість, інновації та інфраструктура
- Ціль 10. Скорочення нерівності
- Ціль 11. Сталий розвиток міст і громад
- Ціль 12. Відповідальне споживання та виробництво
- Ціль 13. Пом'якшення наслідків зміни клімату
- Ціль 14. Збереження морських ресурсів
- Ціль 15. Захист та відновлення екосистем суші
- Ціль 16. Мир, справедливість та сильні інститути
- Ціль 17. Партнерство заради сталого розвитку

Розділ 2. Стратегія сталого розвитку регіону

Тема 2.1. Стратегія сталого розвитку України до 2030 року

Національна доповідь «Цілі Сталого Розвитку: Україна». Цілі сталого розвитку, адаптовані для України (2015–2030 роки). Національні завдання ЦСР. Законодавча база з питань розроблення стратегічних та програмних документів розвитку регіонів (областей) та територіальних громад в Україні.

Тема 2.2. Стратегії сталого розвитку: практичне застосування

Практичне застосування Стратегій сталого розвитку. Організація роботи над Стратегією сталого розвитку. Формування робочої групи. Проведення стратегічного аналізу, формування профілю територіальної громади. Формування стратегічного бачення, місії та системи цінностей. Формування системи стратегічних та оперативних цілей. Формування ймовірних сценаріїв розвитку, вибір пріоритетного сценарію. Формалізація механізму реалізації стратегії.

Тема 2.3. Впровадження Стратегії сталого розвитку регіону

Підготовка плану заходів з реалізації стратегії та оцінка фінансового забезпечення реалізації стратегії. Розроблення системи моніторингу реалізації стратегії. Оприлюднення, громадське обговорення та ухвалення стратегії.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин					
	Усього	у тому числі				
		Лекції	Практ	Лабор	Конс.	Сам.р
Розділ 1. Концепція сталого розвитку						
Тема 1.1. Концептуальні засади сталого розвитку	16	4	2	-	-	10
Тема 1.2. Ключові моменти концепції сталого розвитку	14	2	2	-	-	10
Тема 1.3. Глобальні Цілі сталого розвитку 2030	30	4	6	-	-	20
Розділ 2. Стратегії сталого розвитку регіону						
Тема 2.1. Стратегія сталого розвитку України до 2030 року	18	4	4	-	-	10
Тема 2.2. Стратегії сталого розвитку: практичне застосування	16	2	4	-	-	10
Тема 2.3. Впровадження Стратегії сталого розвитку регіону	24	2	2	-	-	20
Усього годин	120	18	20	-	2	80

Теми практичних занять

№з/п	Назва теми	Денна форма
1.	Ключові моменти Концепції сталого розвитку	2
2.	Концептуальні засади сталого розвитку	2
3.	Глобальні Цілі сталого розвитку 2030	2
4.	Цілі Сталого Розвитку: Україна. Національна доповідь	2
5.	Стратегії сталого розвитку: практичне застосування	2
6.	Організація роботи над стратегією сталого розвитку регіону	2
7.	Розроблення системи моніторингу реалізації стратегії	2
8.	Оприлюднення, громадське обговорення та ухвалення стратегії	2
9.	Законодавча база з питань розроблення стратегічних та програмних документів розвитку регіонів (областей) та територіальних громад в Україні	2
10.	Стратегія сталого розвитку. Проект на майбутнє	2
	Всього	20

Теми лабораторних занять

Виконання лабораторних робіт даною робочою програмою не передбачено.

7. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Методичні рекомендації для врахування цілей сталого розвитку в стратегіях розвитку територіальних громад
https://www.undp.org/content/dam/ukraine/docs/DG/UNDP_MetRecommendation_v03.pdf
2. Замула І.В., Давидова І.В., Кірейцева Г.В., Корбут М.Б., Травін В.В. Стратегія сталого розвитку: еколого - економічний аспект // Навчальний посібник. – ЖДТУ, 2017. – 200 С.
https://learn.ztu.edu.ua/pluginfile.php/57343/mod_resource/content/2/UNDP_MetRecommendation_v03.pdf
3. Сталый розвиток місцевих громад: підручник / М.О. Клименко, О.М. Клименко, Л.В. Клименко. — К.: Видавничий дім «Кондор», 2018. —296 с. ISBN 978-617-7582-57-0
http://dglib.nubip.edu.ua:8080/bitstream/123456789/5822/1/Bogolubov_Strategij%20stalogo%20Orozvutku.pdf
4. Стратегія сталого розвитку: Підручник / [В.М.Боголюбов, М.О. Клименко, Мельник Л.Г., О.О. Ракоїд]. За редакцією професора В.М.Боголюбова – К.: ВЦ НУБіПУ, 2018. – 446 с. ISBN 978-966-2393-65-1
http://dglib.nubip.edu.ua:8080/bitstream/123456789/5822/1/Bogolubov_Strategij%20stalogo%20Orozvutku.pdf
5. Стратегії сталого розвитку : навч. посіб. / В. В. Добровольський, Є. М. Безсонов, Г. В. Непейна, Д. О. Крисінська, Н. А. Сербулова. – Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. – 160 с.
https://dspace.chmnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/509/1/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%97%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%BA%D1%83_%20%D0%92.%20%D0%92.%20%D0%94%D0%BE%D0%B1%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%BB%D1%8C%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9.pdf
6. Kraynyuk, O., Buts Y. Ponomarenko, R., Lotsman, P., Asotskyi, V., & Darmofal, E. Geocological analysis of impacts of the use of plastic waste in road construction on the geological environment. Journal of Geology, Geography and Geocology, 2022, 31(3), P. 493-503. <https://doi.org/https://doi.org/10.15421/112245>

Додаткові:

1. Програма дій "Порядок денний на XXI століття": Пер. з англ. – К.: Інтелсфера, 2000. – С. 353.
2. Актуальні проблеми сталого розвитку: навчально-методичний посібник / О.Ю. Кононенко. –К.: ДП «Прінт сервіс», 2016. – 109 с. ISBN 978-617-7069-33-0
3. Воловик В.М. Тріада життя (біосфера, етносфера, ноосфера). – Вінниця, 2003. – 116с.
- 4.. Дейлі Герман. Поза зростанням. Економічна теорія сталого розвитку/Переклад з англ.: Інститут сталого розвитку. – К.: Інтелсфера, 2002. – 312 с.
- 5.. Згуровский М.З., Гвишиани А.Д. Глобальное моделирование процессов устойчивого развития в контексте качества и безопасности жизни людей (2005-2007/2008 годы). — К.: Издательство «Политехника», 2008. — 331с.
6. Марушевський Г.Б. Етика збалансованого розвитку: Монографія. – К.: Центр екологічної освіти та інформації, 2008. – 440 с.
7. Національна парадигма сталого розвитку України / за заг. ред. акад. НАН України, д.т.н., проф., заслуженого діяча науки і техніки України Б. Є. Патона. – Вид. 2-ге, пер. і доповн. – К.: ДУ Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАНУ, 2016. – 72 с.
8. Основи стійкого розвитку: Навчальний посібник / За заг. ред. проф. Л.Г.Мельника. – Суми: “Університетська книга”, 2005. – 654 с.
9. Шевчук В.Я., Білявський Г.О. та ін. Ноосферогенез і гармонійний розвиток. – К.: Геопринт, 2002. – 127 с.

Інформаційні ресурси:

1. Ресурси та публікації щодо сталого розвитку в Україні
<http://sdg.org.ua/ua/resources-2>
2. Цілі Сталого Розвитку в Україні: Пакет інформаційних матеріалів
<http://sdg.org.ua/ua/resources-2/107-tsili-staloho-rozvytku-v-ukraini-paket-informatsiinykh-materialiv>
3. Цілі сталого розвитку що треба знати органам місцевого самоврядування
https://www.undp.org/content/dam/ukraine/docs/DG/SDG_LocalGov_v05.pdf
4. Цілі сталого розвитку 2016-2030
<http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholittia/tsili-staloho-rozvytku>
5. Цілі сталого розвитку в Україні
<http://sdg.org.ua/ua>
6. <https://dl.sspu.edu.ua/course/view.php?id=9488>